WASHINGTON DC

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArclay 7-4125
УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 158. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 18-го СЕРПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, AUGUST 18, 1962 No. 158. VOL. LXVIII.

КОНҐРЕС ВШАНУВАВ ГЕНЕРАЛА МЕКАРТУРА ЗА ЗАСЛУГИ

Вашингтон. — Конґрес ЗДА 16-го серпня вшанував генерала армії Даґлеса МекАртура за його заслуги для американського народу і за воєнні подвиги. 82-річний генерал тремтячими руками приймав на сходах Капітолю грамоту з резолюцією, яку прийняли одноголосно обидві Палати Конґресу. Резолюцію передав генералові спікер Палати Репрезентатів Джан МекКормек. В резолюції дякувалося ген. МекАртурові за його „визначну відданість американському народові", його блискучий провід під час і після другої світової війни. Ген. МекАртур прибув до столиці 16-го серпня і президент Кеннеді запросив його до Білого Дому, де обидва учасники другої світової війни на Далекому Сході конферували впродовж 55-ох мінут і відбули після того коротку пресову конференцію. МекАртур заявив журналістам: „Президент і я говорили про світову ситуацію і згадували про своє товаришування у війні на Пацифіку". Кеннеді був ляйтенантом фльоти, а МекАртур був командантом всіх збройних сил на Пацифіку. МекАртур оптимістично дивиться на майбутнє ЗДА. Генерал сказав репортерам: „Кожний той, хто не вірить в те, що перед ЗДА є славне майбутнє, повинен дати собі перевірити мозок". До Білого Дому прибула делеґація конґресменів і в її товаристві генерал відійшов до Капітолю на конґресові церемонії. Після другого снідавку в приватній кімнаті спікера Палати з конґресовими провідниками, генерал і члени Конґресу вийшли перед будинок Капітолю, де відбулася церемонія вшанування ген. МекАртура. Перший промовив довголітній поклонник генерала і автор резолюції про його вшанування конґресмен - демократ із Північної Каролайни Мендел Ріверс. Він нав'язав до промови МекАртура в Конґресі в 1951-му році, в якій говорилося про те, що старий вояк ніколи не вмирає, тільки в'яне і відходить. Ріверс сказав, що не видко, щоб „старий вояк в'янув" і бажав генералові в здоров'ї дожити 100-років. Промовляв теж і віце - президент Линдон Б. Джансон, хвалячи стиль генерала в його писаннях і його все ще могутній голос. На ці промови відповів короткою майстерною промовою 82-річний генерал. Він подякував всім за цю надзвичайну пошану, яка ще милішою є для нього тому, що приходить тоді, коли не діють сантименти і почування, бо вже 11 років проминуло від того, як він на емеритурі. Він дякував урядові, Конґресові, всім американським воякам, які служили під його командою, бо генерал може бути настільки добрий або злий, наскільки його вояки є добрі або злі. Мої вояки були славні! І дещо з цієї похвали для мене належиться кожному з них, — казав МекАртур. Генерал дякував і всім громадянам цієї країни, які вможливили йому стати тим, чим він є. Закінчив генерал свою промову словами: „Я є вдячний передусім Всемогучому Богові, який так часто був моїм провідником поміж тіні на долині смерти, і який додавав мені бадьорости в годинах самотніх і смертельних решень".



Генерал Даґлес МекАртур під час своїх останніх відвідин на Філіпінах.

Гомфрі заперечує надмірні прибутки ніклевої корпорації Генне

Вашингтон. — 16-го серпня колишній секретар скарбу за урядування президента Д. Д. Айзенгавера 72-річний Дж. М. Гомфрі зізнавав в Сенатській Підкомісії Збройних Сил і заперечував надмірні і незаконні прибутки ніклевої корпорації Генне, виконним директором якої він був перед обняттям становища в кабінеті Айзенгавера. Клівлендський правник і промисловець твердив, що його поведінка як секретаря скарбу була правильна, бо він не продав своїх уділів в ніклевій корпорації з дозволу Сенатської Фінансової Комісії, на якій зізнавав в січні 1953-го року перед затвердженням його номінації. Гомфрі признав, що ніклева корпорація продала урядові ніклю за 27 мільйонів, і що мала з цього прибутку на 7 мільйонів, що становить від 25 до 30%. Але голова Сенатської Підкомісії сенатор Стюарт Саймінґтон заявив, що, згідно з документами, прибуток корпорації був далеко більший. Гомфрі поводився бундючно, він казав, що ніклевий контракт з урядом на суму 27 мільйонів долярів є малою трансакцією для фірми Генне, актив якої становить 450 мільйонів долярів. „Ми зовсім не потребували від уряду тих 25 мільйонів, казав Гомфрі, ми можемо їх позичити за допомогою телефону з 40 банків, або написати чек на таку суму". Колишній секретар фінансів хвалився, що компанія, в якій він працює, „щодня будує нові фабрики", і ніклева корпорація є тільки частиною її діяльности. Переслухання Гомфрі мають продовжуватися в п'ятницю.

В АМЕРИЦІ

● **Американський** Червоний Хрест пригадує, що він збирає кров на те, щоб мати її в запасі для тих хворих, які негайно потребують трансфузії крови під час нещасливих випадків та операцій. Хто хоче жертвувати або продати кров, може це зробити в найближчій станиці АЧ-Хреста, знайшовши її адресу в телефонічній книжці та порозумівшися про час, коли це можна зробити.

● **Канадійський прем'єр** міністрів Джан Діфенбейкер проводив сесію свого кабінету міністрів, на якій укладали пляни для парляментарної сесії, яка має початися 27-го вересня. На засіданні обговорювали справу Евр. Спільного Ринку.

● **Департамент праці** в Оттаві повідомив, що від половини червня до половини липня число безробітних збільшилося на 7.000 і виносило 308.000. Це збільшення сталося тому, що пішли на тимчасову працю численні студенти.

● **Кубинський міністер** збройних сил заявив був 15-го серпня, що американський підводний човен „Сіґорс" заплив був на кубинські територіяльні води. Представник американського департаменту оборони у Вашинґтоні заявив, що підводний човен „Сіґорс" вже віддавна не є в активній службі і стоїть в резервовім порті фльоти в Каліфорнії.

● **В минулому році** американські туристи витратили за кордоном 2.6 більйона долярів, а чужинні відвідувачі ЗДА залишили тут тільки один більйон долярів. Окремий Туристичний Уряд, який очолює Войт Джілмор, старається про те, щоб якнайбільше закордонних туристів прибуло до ЗДА. В перших 4-ох місяцях цього року число туристів у ЗДА було на 16 відсотків більше, як в тому самому часі 1961-го року. Чужі туристи найрадше відвідують Ню Йорк, Вашингтон і Дісиленд в Каліфорнії.

ЗДА готуються випустити „Мерінера II" в напрямку до Венери

Ню Йорк. — Американські науковці мали, згідно з давнішим пляном, вже в п'ятницю 17-го серпня випустити „Мерінера II" в напрямку Венери. Випущення має відбутися з летунської бази в Кейп Канаверал на Флориді. Якщо не випустять ракети в п'ятницю, то це може статися пізніше, можливо в понеділко 20-го серпня, або ще пізніше. Як воно не станеться тепер, то треба чекати півтора року, щоб знов Венера була у відповідній позиції до Землі. Ракета мала б летіти 191 мільйон миль і за 115 днів летіла б попри Венеру у віддалі „тільки" 10,000 миль. Впродовж 20 мінут „Мерінер II" був би близько Венери і досліджував би її магнетичні поля, якщо вони там є, радіяційний пояс, температуру і рід хмар та переслав би свої спостереження на Землю. Пізніше „Мерінер II" полетів би до Сонця і попав би під силу його притягання та кружляв би довкола нього. ЗДА пробували випустити „Мерінер І" 22-го липня, але внаслідок хибного напрямку лету треба було ракету знищити за допомогою електронічного приладу, що був на Землі. Згідно з найновішою вісткою випущення „Мерінера II" відкладено знов, і воно не відбудеться в понеділок 20-го серпня, тільки 7 або 10 днів пізніше. Відкладення спричинене хибами в контрольному механізмі.

Колишній голова Федеральної Резервової Ради дораджує заборонити страйки

Вашингтон. — Колишній голова Федеральної Резервової Ради Маррінер С. Екклес, зізнаючи в Сенатсько-Палатній Економічній Комісії 15-го серпня, рекомендував законом заборонити страйки та звільнювання з праці робітників та негайно зменшати на 5 відсотків особисті прибуткові податки. Сенатсько-Палатна Економічна Комісія вивчає американську економіку та шукає способів, щоб дійти до повного затруднення. На думку Екклеса теперішня економічна ситуація може легко перемінитися в поважну рецесію, і тому треба б негайно протидіяти цій небезпеці. Економіка не є здорова тому, що ЗДА видають більше долярів за кордон, як звідтам дістають, і тому, що працедавці платять робітникам зависокі платні та забагато платять на різні робітничі фонди. Внаслідок цього американські товари задорогі для торгівлі з закордонними державами. Треба б припинити збільшування заробітних платень, а збільшені прибутки з продукції треба б використовувати на те, щоб дешевшали товари. Організоване робітництво, на його думку, є „дійсним монополем" тепер, і тому треба б цей монополь послабити забороною страйків. Підприємці не мали б права звільнювати робітників з праці, ліквідуючи підприємства.

Департамент оборони з ощадностевих причин закриває дальших 18 військових баз

Вашингтон. — Департамент Оборони плянує закрити дальших 18 військових баз, з того половина є закордоном. Це має статися впродовж найближчих 30-ох днів. Впродовж найближчих 6-ох місяців плянується закрити ще 50 до 60 військових баз в рямках ощадностевої програми секретаря оборони Роберта С. МекНамари, який плянує заощадити 3 більйони долярів в першу чергу на ліквідації не конче потрібних баз. 9 закритих баз має бути в районі Карібського моря, але база фльоти в Ґвантанамо на Кубі залишається. Впродовж 16-ох місяців Пентаґон закрив вже досі, із згаданими 18 базами, 269 баз, що зменшило стан затруднення військовиків і цивільних осіб на 42.000 особи. Між зліквідованими 269 базами 67 були за кордонами ЗДА. Департамент Оборони плянує дальші ощадності, координуючи свої інсталяції в районі метрополітальних районів Філядельфії, Шикаґа, Сан Франсіско, Ню Орлінсу і Лос Анджелесу.

Уже почався з'їзд пластунів на Ювілейну Пластову Зустріч

Іст Четтем, Н.Й. — Упродовж зв'язаного з Днем Праці кінця тижня, зокрема в суботу і неділю 1 і 2-го вересня, на недалечкій від цього поселення Пластовій оселі відбудеться Ювілейна Пластова Зустріч, що нею молодь і громадянство відзначать 50-річчя з дня заснування цієї заслуженої організації української молоді. Зустріч буде формально відкрита вже 28-го серпня. Проте, вже тепер починається поступовий з'їзд пластової молоді на цю зустріч. На недалекій пластовій оселі „Бобрівка" розтаборилися вже перші пластові частини, що приїхали на цю зустріч. Це 40 юначок і юнаків з Шикаґа під проводом пл. сен. Стефанії Барановської — кошової, Я. Фаріон, представниці Пластприяту та пл. сен. А. Юрняка — таборового референта. З ними таборує також 40 юнаків з Торонта під опікою пл. сен. Романа Голода. Впродовж двох тижнів таборовики приготовляються до виступів на зустрічі. Заповідають, що велика частина зголошених учасників зустрічі приїжджає вже в днях 24-25 серпня.

Степана Шумейка поховано на „Вічно зеленому" цвинтарі

Елизабет, Н. Дж. — В четвер 16-го серпня на „Вічно зеленому" цвинтарі між Елизабетом і Нюарком виросла ще одна українська могила, у якій цим разом поховано бл. п. Степана Шумейка, кол. редактора англомовного „Українського Тижневика" та колишнього президента УККА і Ліґи Української Молоді Північної Америки. Бл. п. Степан Шумейко помер в Ню Йорку в неділю, 12-го серпня, на 54-му році життя. На цьому ж цвинтарі похований також колишній довголітній головний редактор „Свободи" та діяч сл. п. д-р Лука Мишуга, колишній голова НТШ сл. п. проф. Іван Раковський та багато інших. Перед похороном попереднього дня, в середу 15-го серпня ввечері, в похоронному заведенні Степана Яреми, де лежало тіло Покійного, була відправлена панахида, яку відслужив всч. о. мітрат Лев Весоловський з української православної церкви св. Володимира. Після панахиди та промови всч. о. Весоловського, біля відкритої домовини промовляли коротко друг і кум Покійного адв. Михайло Пізнак, гол. предсідник УНСоюзу п. Йосип Лисогір, екзекутивний директор УККА адв. Степан Ярема та редактор „Свободи" А. Драган.

UKRAINIAN WEEKLY

— Англомовний „Український Тижневик", що появляється разом із щоденником „Свобода" з датою кожної суботи, цим разом, з уваги на відпустки в редакції і друкарні, не появиться. Матеріяли, що мали бути надруковані в сьогоднішньому числі, включно із сторінкою „Пластова Ватра", будуть використані в черговому числі, що появиться з датою суботи, 25-го серпня.

Маршал Маліновський використовує лет Востока 3 і 4 для погроз проти Заходу



Українець Павло Попович (з правого боку) і чуваш Андріян Ніколаєв (зліва) на опублікованій Совєтами спільній фотографії, зробленій — згідно з офіційним повідомленням — в ближче неозначеній місцевості поблизу Караґанди де вони приземлилися.

Москва. — Міністер оборони СССР маршал Родіон Маліновський переслав спеціяльне привітання для обидвох нових совєтських космонавтів — майора Ніколаєва і полковника Поповича з приводу завершення ними їхньої космічної подорожі в кабіні „Восток 3" і „Восток 4". У зверненні до обидвох космонавтів, що було надруковане в органі совєтських збройних сил „Красная Звезда", маршал Маліновський стверджує, що їх лети повинні бути пересторогою для всіх ворогів Совєтського Союзу, мовляв, „нехай наші вороги знають, якою технікою і якими вояками диспонує наша могутня совєтська держава". Виступила із цією погрозою маршал Маліновський напередодні великої паради, що її приготовляють мабуть на суботу цього тижня в Москві для привітання обидвох совєтських астронавтів — Ніколаєва і Поповича. Для тієї мети у Москві удекоровують Червону площу і туди привезли уже матір Ніколаєва і батьків Поповича разом з іншими членами їхніх родин. Обидвох астронавтів перевезли після їх приземлення поблизу Караґанди в Казахстані мабуть до космодрому в Байконурі, 350 миль на північ від Караґанди, де в четвер увечері мала відбутися зустріч обидвох із науковцями і керівниками совєтської космонавтики. Московська телевізія показувала в четвер зустріч Ніколаєва і Поповича з населенням і журналістами в якійсь незнаній місцевості, мабуть поблизу Караґанди, кілька годин після того, як вони приземлилися. Вони виглядали свіжо і поводилися жваво, наче б вернулися із звичайної прогулянки. Як пише московська „Правда", безпосередньо після свого повороту на Землю вони скупалися, збирали квіти і співали.

Совєти викинули американського журналіста за передавання до ЗДА совєтських анекдотів

Москва. — Американський журналіст, директор пресового бюра журналу „Нюсвік" у Москві Вітмен Бассов, одержав від совєтського уряду наказ покинути до семи днів совєтську територію. Він є першим американським журналістом, викиненим із Совєтського Союзу за останніх 17 місяців, значить, від часу споводного скасування Совєтами попередньої цензури для кореспонденцій чужоземних журналістів в СССР. Згідно із заявою представників совєтського міністерства закордонних справ ця репресія стосується Бассова особисто, а не репрезентованого ним американського журналу. Як причину викинення совєтські чинники подають намагання Бассова встановити „недозволений контакт" із совєтським населенням. В повідомленні ТАСС'у про цю справу стверджується, що акредитацію Бассова відкликано з огляду на те, що він „порушив правила поведінки чужоземних кореспондентів в СССР і в своїх звідомленнях брутально знеславлював Совєтський Союз, що викликало обурення совєтської публічної опінії". Бассов заперечує ці закиди і з'ясовує, що одиноким його „недозволеним контактом" була його спроба одержати потрібні йому для статті про совєтське шкільництво інформації від дирекції однієї з совєтських шкіл. В журналістичних колах вважають, що головною причиною викинення Бассова, який знає добре російську мову і має добрі контакти з совєтським населенням, були передавані ним для його американської редакції дотепи й анекдоти які кружляють між людьми в СССР, як, наприклад, питання й відповідь такого роду: „Чи є життя на Марсі? — Ні, там також його нема!". За останніх 17 місяців були викинені із СССР тільки два західньонімецькі журналісти за ближче невизначені „провини" і кореспондент французького часопису „Лє Фіґаро" за те, що назвав Хрущова душогубом.

Уряд допомагатиме фінансово амбасадорові Боленові в Парижі

Вашингтон. — Представники державного департаменту повідомили, що уряд буде фінансово допомагати новому американському амбасадорові в Парижі Чарлзові Е. Боленові, який не міг би там жити на відповідному рівні з урядової платні. Існує згода Конґресу на те, щоб американські амбасадори в трьох европейських столицях Лондоні, Парижі і Римі діставали крім річної платні, яка виносить $27,500, ще по $26,000 на репрезентаційні видатки. Жінки амбасадорів в тих містах майже щодругий день мусять бути присутні на різних прийняттях, де треба мати нові сукні. Давніше американський уряд призначав на амбасадорів до тих міст багатих осіб, які витрачали річно десятки тисяч своїх долярів на товариське життя. Дотеперішній амбасадор ЗДА в Парижі генерал Джеймс Ґевін не був заможньою людиною, і уряд мусів йому допомагати фінансово. Повідомляючи про резиґнацію амбасадора Ґевіна, президент Кеннеді сказав, що однією з причин його резиґнації були фінансові труднощі. Президент Кеннеді сподівається, що знайдеться якийсь спосіб, який дозволяв би номінувати на амбасадорів до Риму, Парижу і Лондону людей фахових, без огляду на їхні фінанси.

ГЕН. НОРСТЕД ЗАПЕВНЯЄ ПРО ПІДТРИМКУ ЗДА ДЛЯ ОБОРОНИ ЕВРОПИ

Бонн, Західня Німеччина. — Ген. Лоріс Норстед, головний командант збройних сил НАТО в Европі заявив під час своїх відвідин у Бонні, що З'єдинені Держава Америки продовжуватимуть без ніяких застережень й обмежень їхню вирішальну підтримку для всіх оборонних заходів Европи. Згідно із цією заявою, ЗДА постачатимуть і далі Европі все те, чого вона потребуватиме для своєї оборони перед евентуальною агресією. Ген. Норстед, що відійде із свого становища дня 1. листопада ц. р., склав цю свою заяву під час зустрічі з західньонімецьким канцлером Конрадом Аденауером, яка відбулася в четвер 16-го серпня ц. р., і яку західньонімецькі офіційні чинники визначають, як ділову, присвячену обговоренню проблем зв'язаних із далекосяжними плянами поширення і розбудови оборонної системи НАТО. Канцлер Аденауер запросив ген. Норстеда до Бонну, щоб у безпосередній розмові висвітлити усі сумніви і непевності, що виникли внаслідок заповіджених змін на провідних становищах у командуванні збройних сил ЗДА, зокрема у зв'язку з найменуванням на пост голови об'єднаних шефів штабу збройних сил ЗДА ген. Тейлора, якого вважають прихильником використовування конвенціональної зброї і противником озброювання союзників ЗДА, зокрема в Европі, усіма родами атомової зброї. Ці сумніви і застереження були в деякій мірі вияснені вже і президентом Кеннеді і самим генералом Тейлором, які ствердили, що ніяких змін у плянуванні і здійснюванні стратегічної оборони Західньої Европи не буде і що ЗДА і далі постачатимуть державам НАТО усю потрібну кількість нуклеарної зброї потрібної для оборонних цілей. Ген. Норстед використав свою зустріч із Аденауером й іншими представниками західньонімецького уряду, щоб запевнити їх у цьому ж самому, що вже ствердили і през. Кеннеді і ген. Тейлор, і що його відхід із становища головного команданта збройних сил НАТО не має ніякого спільного із якимись „здогадними змінами" в політиці ЗДА. „Оборона Заходу — згідно зі ствердженням ген. Норстеда — є неподільною. Обидві сторони по цей і по той бік Атлантійського океану належать до себе і роля НАТО в майбутньому така ж важлива, як і була в минулому." Прибув ген. Норстед до Бонну із своєї головної кватири в Парижі, і перед офіційною зустріччю з урядом Західньої Німеччини він відбув двогодинну приватну розмову з канцлером Аденауером. У промові, виголошеній під час прийняття влаштованого на пошану Норстедада, канцлер Аденауер визначив його як людину, що шість і пів року служила справі миру і відзначив його Великим Хрестом Медалі Федеративної Німецької Республіки за Видатну Службу. Того ж самого дня, як повідомляють з Вашингтону, през. Кеннеді звернувся до Сенату, щоб признати ген. Норстедові за його заслуги ранґу чотирозіркового генерала, на постійно, значить, теж і на час після його відходу із активної служби.

Провідник південнокорейської хунти закликає північних корейців до повстання

Сеул. — Генерал Чунґ Гі Парк, провідник південнокорейської військової хунти виступив із закликом до населення Північної Кореї, щоб воно започаткувало повстання проти комуністичного режиму і боротьбу за об'єднання обидвох частин розділеної Кореї. Виступив ген. Чунґ Гі Парк із своїм закликом у промові, виголошеній для радіо з приводу 17-ої річниці звільнення Кореї з-під японської окупації. Ця річниця була відзначена урочисто з військовою парадою. У зв'язку з цією річницею проголошено список 6.869 осіб, відзначених за „відданість батьківщині".

Іракські літаки атакували турецьку границю і вбили двох вояків

Анкара, Туреччина. — Турецьке міністерство оборони подало до відома, що воєнні літаки Іраку атакували двома наворотами турецьку прикордонну смугу, вбиваючи в середу 15 серпня ранком двох турецьких вояків та поранюючи важко одного і спричиняючи важкі шкоди у другому налеті, що відбувся цього ж дня по полудні. Командування турецьких збройних сил вислало в цю область свої воєнні літаки, щоб припинити дальші напади і водночас із цим турецький уряд передав до Баґдаду вимогу з'ясувати негайно причину цього нападу і покарати його спричинників. Рання атака тривала цілу годину. Очевидці твердять, що іракські летуни летіли на МІГ-ах совєтського типу й обстрілювали прикордонну область із висоти 600 стіп. Заатакована іракськими летунами прикордонна область є заселена курдами, войовничим племенем, ворожо наставленим до режиму генерала Кассіма.

У СВІТІ

● **Папа Іван XXIII** відправив у середу 15-го серпня, в день Свята Успення Пресвятої Богородиці, святкованого урочисто по всій Італії, архиєрейську Службу Божу. У своїй проповіді, виголошеній із цієї нагоди, Папа закликав усіх католиків світу молитися за встановлення справжнього миру в Альжирі.

● **Пані Кеннеді**, дружина президента ЗДА, яка перебуває тепер із своєю донькою Каролайн і сестрою княжною Радзівіл на вакаціях в Равелльо в Південній Італії, взяла участь в Службі Божій, що була відправлена в день Свята Успення Пресвятої Богородиці в місцевій католицькій катедрі св. Пантелеймона.

● **В Південній Африці** скасовано прогібіцію, значить, заборону продажу алькогольних напитків для негритянського населення. Від тепер чорні можуть купувати горілку й інші спіртні напитки по крамницях так же само, як й білі. Скасування прогібіції, проведене серед робочого тижня, не викликало надто великого помільшення продажу алькоголів. Сподіваються, що „гарячка" в цьому напрямку настане під кінець тижня, коли робітники одержать свій тижневий заробіток.

● **Колишній брітійський** прем'єр Сер Вінстон Черчилл, який має 87 літ і перебуває тепер після зламання ноги в шпиталі від 29-го червня ц. р., буде звільнений з-під опіки лікарів в найближчому тижні. Він починає вже потрохи ходити.

● **Ген. Лушіюс Д. Клей** прибув знову до Західньої Німеччини, але вже не як репрезентант Президента ЗДА, тільки, як директор концерну Дженерал Моторс, щоб взяти участь у відкритті нової фабрики Опель Компанії, що належить до Дженерал Моторс.

● **Не зважаючи на страйк** 450,000 західньонімецьких залізничних робітників, що почався 15-го серпня ц. р., усі особові і поспішні поїзди в Західній Німеччині і з Західньої Німеччини до інших країн курсували нормально, точно з плянами їзди. Була деяка затримка тільки із вантажними поїздами. Західньонімецькі залізничні робітники домагаються підвишки заробітних платень.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Успіх і сумніви

В історії досліджування і завойовування Космосу політ совєтських космонавтів Ніколаєва і Поповича, що в останніх двох днях його тривання відбувався одночасно із можливістю радійового контакту між обидвома кабінами і закінчився також майже одночасним приземленням в казахстанських степах, поблизу Караганди, буде записаний, як великого значення успіх, як досягнення людського розуму. Але справжнім і тривалим залишиться це досягнення при одній умові: що все відбулося справді так, як представляє цей технологічний почин совєтська преса.

Якщо в загальному можна прийняти, як доказаний, факт цього довготривалого подвійного лету навколо Землі, то багато моментів у ньому залишається нез'ясованими, а то й сумнівними. Викликає ці сумніви передусім совєтська засекреченість в усіх справах, зв'язаних із конструкцією кабін, в яких летіли Ніколаєв і Попович, з їх вагою, розміром, влаштуванням, із потужністю ракет, з допомогою яких ці кабіни виведено в орбіту навколо Землі, і, нарешті, промовчування усіх подробиць і обставин старту цих космічних кораблів і їх приземлення.

Усі повідомлення ТАСС'у, передавані через радіо і друковані в совєтській пресі протягом 12 - 15-го серпня, всі звідомлення совєтських кореспондентів із неназваного і невизначеного „космодрому", не подають про це ніяких даних, обмежуючися ствердженням, що „Восток III" і „Восток IV" вилетіли тоді то й тоді, що вони летять з такою й такою скорістю, зробили вже стільки й стільки орбітальних летів. Совєтська засекреченість іде так далеко, що в звідомленнях спеціяльних кореспондентів „Правди", „Ізвєстій" з „космодрому" не названо навіть прізвищ головних керівників і інженерів цього „космопроєкту". В усіх цих кореспонденціях їх визначено тільки — з великої букви — як „Голову Державної Комісії", „Головного Конструктора" чи „Теоретика Космонавтики"...

Дуже сумнівною є справа з установленою нібито в обидвох кабінах телевізійною системою, за допомогою якої можна було спостерігати з Землі поведінку і дії обидвох астронавтів. Як виходить із опису, переданого ТАСС'ом 11-го серпня із Ялти, Нікіта Хрущов і зібрані разом з ним у той час з якомусь із ялтинських палаців „учені, інженери, техніки, робітники" мали змогу оглядати не тільки „внутрішність" кабіни і самого її пілота Ніколаєва, але Хрущов відчитував навіть записи в бортовому журналі, бачив герб СССР і те, як космонавт ловить олівця, що „повис перед ним, і прив'язує його до корінця бортового журналу, щоб він не відлетів задалеко". Ще мав змогу Хрущов спостерігати, як космонавт перегортає листки журналу і ловить його, щоб не втік.

Але, не зважаючи на таке технологічне досягнення, всього на совєтських телевізорах не було видно — вони передавали тільки туманні, замазані обличчя космонавтів у їхньому одягу, короткі кадри, що могли бути зроблені ще під час тренування космонавтів на Землі. А до того ж ніякого телевізійного контакту із „Востоком III" і „Востоком IV" не могли встановити ніякі телевізійні влаштування в Европі, ЗДА чи на інших континентах. Була така можливість єдино на території ... СССР, але й там совєтські газети, наприклад, спромоглися подати за всі чотири дні тільки дві фотографії з облич Ніколаєва і Поповича. Закордон, до Англії і ЗДА, переслано тільки фрагменти на телевізійних стяжках.

Ще більш таємничою залишається справа так званої невагомости космонавтів. Після лету Гагаріна і Тітова ствержено, що вони були ввесь час прикріплені до своїх сидінь чи пак лежаків, і всі предмети, що їх вони хотіли взяти в руки, літали перед ними. Тепер у повідомленні ТАСС'у ствержується кількома наворотами, що космонавти „звільнилися від прив'язної системи, виходили з крісел і вільно переміщалися по кабіні". Як вони могли це чинити в той час, коли „телевізійне зображення", передаване нібито „Центральним телебаченням безпосередньо з борту корабля", показувало Хрущову і його товаришам, що в цій же кабіні літає усе — олівець, і бортовий журнал, і що їх треба ловити, щоб вони не втекли.

Виникає логічне питання: хто притримував космонавта, коли він „переміщався в кабіні"? Чимало сумнівів викликає і підкреслюване в повідомленнях твердження, що совєтські космонавти нормально харчувалися, тоді як американські мали з цим труднощі.

Таких сумнівних моментів у подвійному космічному леті Ніколаєва і Поповича багато, і вони не дають можливости трактувати цей почин так, як його намагається подати совєтська пропаганда

Правильне становище

Генерал Максвелл Тейлор, якого Сенат затвердив на голову шефів об'єднаних штабів, призначений на цей пост Президентом на місце генерала Лаймена Лемніцера, що заступить генерала Лоріса Норстеда як головний командувач збройних сил НАТО, був переслухуваний 7-го серпня ц. р. сенатською Комісією для збройних сил. Центральним пунктом цього переслухання було з'ясування позиції ген. Тейлора у відношенні до стратегічних концепцій з увагою на можливість війни. Генерал Тейлор, який за президентури Д. Д. Айзенгавера був шефом штабу Армії, зрікся того становища і передчасно виступив з війська, зайшовши в конфлікт з верхівкою Пентагону. Генерал М. Тейлор, не поменшуючи значення атомової зброї, клав великий натиск також на так звану конвенціональну зброю, себто передусім на суходільну армію й летунство, вивінувані щонайбільше тактичною атомовою зброєю. Концепція Тейлора перемогла за президента Кеннеді, який покликав його до чинної служби. З того часу почалося посилене вишколювання так званих спеціяльних військ для партизанської війни, збільшено стан наземного війська в ЗДА й стан збройних сил в Европі.

Однак, призначення генерала Тейлора на голову шефів об'єднаних штабів викликало неспокій у західньоевропейських союзників Америки. Ці настрої виявилися найвиразніше в досить гострій промові західньонімецького міністра військових справ Франца Йосифа Штравса, який — не називаючи Америки і генерала Тейлора — прозоро вимагав „з'ясування" американської стратегічної концепції. Західньонімецькі й французькі військові і політичні кола особливо непокояться, що коли Москва знатиме, що Америка отягатиметься з ужиттям атомової зброї, совєтські суходільні армії заллють Західню Европу, ще поки із ЗДА наспіє допомога. На згаданому засіданні сенатської Комісії збройних сил генерал Тейлор дав ясну відповідь на ті настрої непевности західньоевропейських військових кіл. Він заявив виразно, що „коли б прийшло до атаки проти Західньої Европи, то — на мою думку — ми мусимо вжити всіх родів зброї і всіх збройних сил, щоб ту атаку спаралізувати". Генерал Тейлор запевнив, що він не плянує ніякої поважної зміни в рішенні ЗДА боронити Зах. Европу всією атомовою потугою.

Як виходить із західньоевропейської преси, ця заява генерала Тейлора зустрілася з найбільшою прихильністю в головній кватирі НАТО і в столицях Західньої Европи.

Деякі західні державні мужі ремствують тільки, що в таких справах ведеться публічну дискусію, замість зберігати їх в строгій таємниці. Американські кола стоять на становищі, що публічне з'ясування проблем стратегії у майбутній війні має переконати кремлівських можновладців, що Захід приготований на можливість совєтської атаки, і тому краще такої атаки не розпочинати.

ВІДСОТКИ Є, А ТОВАРІВ НЕМАЄ

„Радянська Україна" з 27-го липня ц. р. під заголовком „Переможним темпом семирічки" опублікувала повідомлення Центрального статистичного управління при Раді Міністрів УССР про підсумки виконання державного пляну розвитку народного господарства Української ССР на 1962 рік за перше півріччя.

Згідно з цим повідомленням, в Україні „плян першого півріччя щодо загального обсягу промислового виробництва виконано на — 103.5%; порівняно з першим півріччям минулого року випуск промислової продукції збільшився на 10.5%".

Вираз „загальний обсяг промислового виробництва" заступив тут досі звичайно вживаний вираз „обсяг валової (гуртової — абв.) продукції", тобто вартість всієї продукції, випродукованої в першому півріччі, в грошах.

Перше, як перейти до завваг відносно даних у звідомленні, треба звернути увагу на одну обставину, а саме — за день перед тим „Радянська Україна" в рубриці „у Раді Міністрів УССР" подала: „Відбулося засідання Ради Міністрів УССР з участю голів відділів Держпляну УССР і начальників головних управлінь Украднаргоспу, відповідальних працівників республіканських міністерств і відомств, управлінь залізниць. На засіданні розглянуто підсумки виконання пляну розвитку народного господарства УССР за перше півріччя і заходи для забезпечення виконання плану 1962 р."

Звіт про такого роду засідання з'являється у совєтській пресі вперше, і це має свою причину і значення.

Насамперед хочемо підкреслити ще раз, що Україна виконала не „піврічний плян випуску промислової продукції" а „півріччний плян загального обсягу промислового виробництва", тобто півріччний плян гуртової продукції.

Поміж „пляном гуртової продукції" і „пляном випуску промислової продукції" є істотна різниця. Плян гуртової продукції стверджує тільки, що промисловість випродукувала різних товарів на означену загальну грошову суму, але не дає ніякого уявлення, як виконано плян відносно продукції поодиноких родів товарів, і тому він не є правдивим показником розвитку промисловости, бо в ньому сумою вартости надпродукованих виробів завжди можна замаскувати недовиконання пляну продукції найважливіших товарів.

Другим таким крутійством у пляну гуртової продукції є справа бракованих товарів, які, хоч не годяться до вжитку, все ж таки втягаються до звіту.

Наведемо приклад орловського інструментального заводу, який продукує термостати і реле для холодильників. Їх він продукує близько одного мільйона річно, але яких 15% із них є браком. Ці свої прилади цей завод постачає різним іншим заводам, м. і. також московському заводові ім. Ліхачова, який виробляє холодильники „ЗІЛ". Внаслідок одержування з орловського заводу бракованих приладів, три чверті холодильників, випродукованих заводом ім. Ліхачова у березні й квітні 1962-го року теж було браком („Крокодил" ч. 16 з 10/6 ц. р.). Тож і орловський завод і завод ім. Ліхачова увесь той брак втягають до своїх звітів про виконання плянів.

А скільки то заводів в СССР і в якому відсотку продукують браковані товари, про це можна довідатися дещо з листів читачів, публікованих у совєтських газетах. І коли б увесь той брак, випродукуваний тими підприємствами і врахований до пляну як добрий товар, відрахувати від загальної суми гуртової продукції, то відсотки виконання пляну були б цілком інші.

Інший приклад можна навести із передової „Радянської України" з 9-го серпня, в якій сказано, що, хоч вугільна промисловість України в цілому виконує пляни, в Донецькій і Луганській областях десятки шахт своїх плянів не виконують.

Цих двох прикладів вистачає, щоб зорієнтуватися, чому в звідомленнях говориться про „загальний обсяг промислового виробництва" та відсоток його виконання.

Іншою справою, якої не береться під увагу при розгляданні таких плянів і їх виконання, є, ми сказали б, продукування потенціяльно бракованих товарів.

„Радянська Україна" з 28 травня ц. р. вмістила статтю заступника начальника Головного технічного управління Укрраднаргоспу А. Репенка п. н. „Проти передчасної старости машин".

У цій статті він стверджує: „Тракторній промисловості, наприклад, щоб виготовити потрібну на рік кількість запасних частин, доводиться витратити стільки прокату, скільки його йде на річний випуск усіх радянських тракторів. Разом з тим, через несправність і відсутність запасних частин, систематично простоює приблизно чверть наявних у народному господарстві тракторів, автомобілів, двигунів, електродвигунів, металорізальних верстатів та іншого устаткования".

Машини і устаткования можуть вважатись тільки тоді на 100% вартісними, коли рівночасно з їх продукцією продукується також достатня кількість запасних частин.

Вже з цих прикладів видно, що подане у звідомленні виконання Україною півріччного пляну на 103.4% зовсім не відповідає правді.

В цьому переконує нас і саме повідомлення про засідання Ради Міністрів УССР, коли воно стверджує, що: „значна кількість підприємств і будов працює неритмічно, не виконує плянів, особливо випуску окремих видів продукції ... Ряд раднаргоспів, зокрема Харківський, Київський, Дніпропетровський, а також Одеський, Чернівецький, Львівський і Кримський облвиконкоми були піддані критиці за те, що припинили або значно зменшили виробництво окремих найменувань товарів народного вжитку, які користуються попитом населення".

Раднаргоспи і облвиконкоми обмежують або припиняють виробництво окремих товарів, головно ж товарів першої потреби, бо ці товари є дешеві і їх треба продукувати більшу кількість, щоб виконати гуртовий плян. При цьому і сировини немає вдосталь і робочих рук. Тому вони виробляють товари дорожчі, хоч на них і немає попиту.

У звіті із засідання Ради Міністрів чути заглушений відгомін незадоволення населення з приводу піднесення цін на м'ясо і масло. У звідомленні читаємо:

„На засіданні багато уваги було присвячено збільшенню виробництва товарів народного споживання, поліпшення їх якости..."

Крім занепокоєння станом промисловости, яке можна вичути у звідомленні, є там і занепокоєння станом сільського господарства: „Мають місце істотні недоліки в проведенні сільськогосподарських робіт. Сільськогосподарська техніка в окремих колгоспах і радгоспах використовується не на повну потужність, частина автомашин і тракторів працює на одну зміну, що стримує темпи проведення сільськогосподарських робіт, особливо збирання зернових культур. У Кіровоградській, Миколаївській, Одеській, Луганській та деяких інших областях допущено відставання з обмолотом валків".

У звідомленні стверджується, що півріччний плян закупу молока Україна виконала тільки на 83.6%.

(абв.)

„ЗЛИТТЯ МОВ" ПРИ КОМУНІЗМІ

Сказано ясно, виразно, кожному зрозуміло: через 20 років, а саме року 1980-го в совєтській державі буде закінчене „будівництво комунізму". Про це написано в новій програмі комуністичної партії СССР і це саме повторював не раз у промовах на 22-му з'їзді компартії Хрущов у жовтні 1961-го року.

В новій програмі комуністичної партії сказано, що в міру здійснення комунізму будуть стиратися особливості мов і характерів народів в совєтській державі, і вони приймуть мову найчисленнішого народу совєтської імперії, мову російського народу. Секретар компартії Хрущов твердив на 22-му з'їзді партії, мовляв, російська мова „стала фактично другою рідною мовою для народів СССР". При тім він зазначив, що вивчення російської мови „націоналами" відбувається „добровільно".

Ці програмові тези і заяви вождів комуністичної партії викликають різні думки між людьми, що живуть під комуністичним режимом. Читач київської газети „Радянська Культура" Микола Любацький із села Лісківці на Поділлі написав до редакції листа з просьбою дати йому пояснення. Він писав, що тепер, „при соціялізмі, наша культура — соціялістична змістом і національна формою. А як буде при комунізмі? Чи утвориться одна, загальнолюдська культура, спільна для всіх не тільки змістом, але й формою? Чи виникне загальнолюдська мова, і коли це буде?". (24 травня 1962 р.).

На це питання „Радянська Культура" дала довгу і заплутану відповідь в статті за підписом Ю. Ширяєва „кандидата філософських наук".

Ю. Ширяєв вияснює читачам „Радянської Культури", мовляв, „утворення загальнолюдської культури — це об'єктивний процес, який не залежить від бажання окремих людей". Цей „об'єктивний процес" пов'язується з комунізмом: „При комунізмі виникне загальнолюдська культура, єдина змістом і формою, утвориться також і загальнолюдська мова".

Ширяєв не входить у подробиці надуманого комуністами процесу „злиття мов". Але з його статті виходить, що російська мова буде для „національних мов" мовою „зональною", як, можливо, китайська мова, з перемогою комунізму в Східній Азії, стала б „зональною мовою" для азійських народів.

Після перемоги комунізму в цілому світі, — пише Ширяєв, — „національні й зональні мови зіллються в єдину мову всього людства". В теорії це злиття культур і мов мало б відбуватися добровільно. Але Ю. Ширяєв додає, що зближення націй і мов „відбуватиметься не стихійно, а розумно спрямовуватиметься у відповідності з перспективою розвитку".

Отже, не „об'єктивні закони" рішатимуть про „злиття мов", а диктаторська партія, яка дасть напрям для розвитку.

Таким чином, для неросійських народів Совєтського Союзу перспектива лишається та сама, що була за царського режиму: вони повинні потонути в „російському морі". Але для втіхи загроженим народам Ширяєв дає таку перспективу, що після перемоги комунізму в світі також російська мова зникне: вона зіллється поступово з майбутньою „загальнолюдською мовою".

Колись Маркс глузував з французького соціяліста Ляфарґа, який казав, що треба злюквідувати нації. Маркс зазначив, що Ляфарґ цю пропозицію поставив на сходинах, де 9/10 присутніх не розуміли французької мови, якою говорив до них Ляфарґ: „мабуть він уважав, що всі нації повинні зіллятися в єдиній взірцевій французькій нації".

Тепер московські „марксисти" хочуть злиття націй і мов у „зразковій" російській нації. Цей московський шовінізм вони називають — „інтернаціоналізмом"!

П. А.

So long, Steve!

Прощальне слово ред. А. Драгана під час панахиди біля відкритої домовини бл. п. Степана Шумейка в середу, 15-го серпня 1962:

Невмолимі є закони життя і природи. Все, що сьогодні живе, квітне і розвивається, прийде час і нидіє, в'яне, умірає.

Ніхто краще не здає собі справи з цього встановленого Божою Премудрістю закону, як люди тієї журналістичної професії, до якої належав Степан Шумейко. Реєстрація і вияснювання життя, його проявів і його закінчення — це наш хліб насущний, наша щоденна праця.

Не диво, що на нас, так загартованих життям і професією, ніщо вже не справляє більшого враження. Не справляє його і смерть, яку ми сприймаємо як неминучу конечність, як самозрозумілий закон.

А все ж таки, коли прийде час і відходить один з нас, і коли приходиться писати про нього останню вістку, тоді задрижить рука, душу огортає печаль і серце здавлює біль.

Та це не за редактором „Українського Тижневика". Його місце вже зайняв хто інший. Хто інший зайняв уже пост президента Українського Конгресового Комітету Америки, Ліги Української Молоді Північної Америки чи пост генерального секретаря Пан-Американської Української Конференції.

Але, ніхто не зайняв і ніколи не займе, бо не може зайняти місця Степана Шумейка, тієї людини, що мала душу широку, як український степ, і серце гаряче, як американське сонце.

Повних тринадцять років в'язала нас зі Степаном Шумейком доля через нашу професію. І повних 13 років, кожного дня, як Степан Шумейко кінчав працю та виходив з редакції, він підносив руку та, махнувши двома пальцями, прощався: "So long!"

Так попрощаю і я його в останню дорогу від імені „Свободи" і "Ukrainian Weekly" та всіх працівників редакції, адміністрації, друкарні й експедиції: So long, dear colleague! So long, dear friend! So long, Steve!

Трагічна смерть о. шамб. Петра Дячишина

Мельбурн, Австралія. — Трагічна смерть генерального вікарія українського католицького екзархату в Австралії, Впр. о. шамбеляна Петра Дячишина, що сталася в автомобілевій катастрофі дня 4-го серпня ц. р., викликала великий сум і жалобу серед українців в Австралії. Св. п. о. Петро Дячишин їхав на душпастирські відвідини до Канберри і в половині дороги поїзд наїхав на його авто. Зараз приїхав священик і уділив йому св. Тайну Єлеопомазання. Він помер в дорозі до шпиталя. Похорон його відбувся 11 серпня ц. р. із церкви св. Андрея в Сіднеї. Покійний народився в Оброшині коло Львова 12 березня 1910 року. Закінчивши середню школу у Львові, він виїхав на богословські студії в 1932-му році до Риму ,де студіював 10 літ, осягнувши докторат із св. Богословія та з церковного і цивільного права. 18-го квітня 1937-го року був висвячений. 1943-44 з доручення церковної влади відбув поїздку на Східні Землі України, щоб приглянутись релігійним проблемам нашого населення. По закінченні війни під кінець 1945 року, як член Папської Допомогової Комісії, відвідав багато наших таборів для втікачів в Німеччині. До 1947-го року працював в Українському Доп. Комітеті для збігців в Італії під проводом ВПреосв. Івана Бучка. Коли забракло капелянів для наших полонених вояків I Української Дивізії „Галичина", він узяв на себе одяг полоненого і з ними виїхав до Англії, як один із полонених і так працював аж до їхнього звільнення. Опісля дальше працював в Англії між колишніми полоненими, нашими збігцями до 1952-го року. В тому році о. д-р Дячишин приїхав до Австралії на душпастирську працю. Від того часу аж до своєї смерти, через 10 літ покійний о. Петро, працював у Сіднеї і майже в цілій Новій Південній Валії. До 1959-го року він сам один на тих великих просторах був душпастирем для около 1.300 родин. З хвилиною створення Апостольського Екзархату в Австралії (1958) покійний о. Петро став синкелієм або Генеральним Вікарієм Ап. Екзарха.

Б. Г.

ЖОВКІВЩИНА ПІД СОВЄТСЬКОЮ ОКУПАЦІЄЮ

(СПОГАДИ З 1944-1956 РОКІВ)

(1)

Большевицька офензива й пролом німецького фронту

14-го липня 1944 року армії Конєва почали велику офензиву на Львів. Проламано німецький фронт у двох місцях: з-під Бродів пролом пішов в сторону Львова, а друге крило вдарило на Сокаль, Белз, Угнів, залишаючи Раву Руську й Любачів набоці. У Любачівщині большевики маршували як на вправи, ніде не зустрічаючи спротиву німців, і швидко зайняли Ярослав, вдаряючи звідтіль клином на Сянік. І тільки між Львовом і Жовквою напівоточені німці ставили завзятий спротив. Важкі бої мали місце в сс. Зіболки, Білий Ліс, Блищиводи, Сопошин, Мацошин де доходило навіть до рукопашних боїв. Большевики увели до бою „катюші" і, врешті, розгромили німецьку групу між Львовом і Жовквою, яка чисельно не була велика, але билась завзято. Бої ці були надзвичайно кровопролитні, при чому втрати большевиків багато перевищували німецькі втрати.

Після розгрому цієї німецької групи залишилося чимало озброєних німецьких груп, що вешталися по селах і лісах. Зловлених німців большевики розстрілювали на місці. В с. Білий Ліс в одного господаря на стриху сховалося 32 німецьких вояків. Відділ большевицької кінноти під'їхав під хату і командир наказав німцям злізти і скласти зброю на купу. Коли німці цей наказ виконали, їх поставлено в ряд і постріляно з автоматів. Похоронили їх в лісі, за ровом.

У селі Туринка, біля присілку Руда, оточили большевики 16 власовців. Вони боронилися хоробро і вбили чимало противників, але всі теж загинули. Большевики заборонили населенню хоронити їх, і їхні трупи розкладалися на дощі і сонці.

Як проходила нашими селами перша большевицька лінія, то було багато випадків розстрілу цивільних людей. Їх населення хоронило вночі. Зловлених українських поліцистів розстрілювали також на місці, як, наприклад, поліциста Романчака, якого по смерті ще й переїхали танком.

Накази большевицької влади

Першими наказами большевицької влади був наказ про здачу контингентів збіжжя та м'яса і наказ про мобілізацію до червоної армії. Брали до армії всіх чоловіків від 18 до 45 років, не виключаючи й божевільних. Цю першу групу мобілізованих вислали негайно на фронт, без вишколу і зброї. У результаті були важкі втрати мобілізованих на фронті і численні випадки каліцтва: до села С., що мало 180 господарств, кожного дня приходили 3-4 посмертні картки.

Перед чоловічим населенням стало питання: йти в ліс чи до червоної армії? Не завжди в лісі було місце на новоприбулих. Наприклад, з Мокротинських лісів УПА звільняла багато зайвого елементу і відсилала додому. З цієї причини багато чоловіків не пішло в армію, ні в ліс, а переховувалося по криївках. Були випадки, коли в цих криївках люди захворювали та вмирали.

По переході фронту почалися негайно великі облави на дезертирів, і чимало їх повитягали з криївок та погнали до „штрафних" частин армії.

Залоги большевиків стояли по містах і на села виходили на облави тільки великою силою. Населенню увечері забороняли заслонювати вікна. Большевики робили різні провокації. Вночі приходили до села, перебрані як упівці, і прохали харчів, ночівлі тощо. В с. Збоїска до одної жінки прийшло їх шість і залишилися ночувати. Жінка була безрадна, бо, хто б це не був, вона не могла перечити озброєним людям. Незабаром з'явилися в хаті енкаведисти й почали бити жінку, мовляв, вона переховує „бандьорів". Робили також засідки під хатами й господарськими будівлями, забороняючи населенню виходити з хат. В одному селі дві жінки вийшли з хати надвір, не передчуваючи засідки за парканом свого обійстя. Негайно їх обскочили большевики й почали бити, питаючись, кого вони випустили з хати.

Боротьба УПА й підпілля

У Мокротинських лісах стояв курінь УПА Ема. По чотириденному бою з большевицькими частина він вирвався з оточення і пішов у Сокальщину. Большевики розбили цей курінь аж у 1945 році, біля Маґерова. У цьому бою курінний Ем був ранений і, лежачи на коці, керував боєм. Після того курінь Ема поділився на малі групки і продовжував діяти. В ньому були, головно, хлопці з Волині. Сл. п. курінний Ем походив зі Старого Села біля Рави Руської. Його курінь визначився також у боях проти німців.

Для боротьби проти УПА большевики уживали колишніх совєтських і польських партизанів. 13-го серпня 1944 року така польсько-большевицька банда наскочила була на с. Сопошин і почала тероризувати населення. На оборону поспішив відділ УПА, прогнав банду, а біля села Старе оточив її і вибив доного.

Великий бій УПА з большевицькими частинами мав місце в 1944 році біля с. Сілець Белзький. У тому бою большевики зазнали великих втрат.

Визвольне підпілля проявляло свою діяльність до 1952 року.

У вересні 1944 року до с. В'язова приїхали майор і ляйтенант НКВД. Вони зайшли до школи, до старої хворої вчительки й звеліли покликати собі М. Горбаня. З одногодинним запізненням прийшов „Горбань" і майор визвірився на нього: „Почему так поздно пришол!?" Своєї лайки не докінчив, бо впав трупом на місці. Ранений у плече ляйтенант втік. По якомусь часі приїхала автомашина з енкаведистами, але ревізії й арешти не дали ніякого результату. Труп майора зник без сліду.

У с. Замочок упівець Ілько Маслюк молотив просо в селянина Василя Муця. Енкаведист зауважив молодого чоловіка і запитав його: „Почему ти не в армії?" і звелів іти за собою. Маслюк відмовився. Тоді енкаведист пустив серію з автомата, щоб заалярмувати товаришів. Маслюк застрілив енкаведиста з пістолі і втік з родиною Муців.

Надбігли заалярмовані большевики і спалили Муцеву господарку. По якомусь часі Муця з дочкою зловили й засудили на 10 років тюрми. Маслюк згинув у 1945 році на засідці, коли доставляв харчі на полігон під Равою Руською, що був тоді обсаджений відділами УПА.

У селі Мокротин в 1944 р., 28 липня, 13 большевиків, що гнали худобу до Жовкви, натрапили на засідку упівців. Большевиків усіх побито, а худоба розбіглася. Далі натрапили упівці в городі на большевицьку стежу з 8 бійців, яку теж постріляли. Зловлений живцем командир стежі — ляйтенант просився, щоб дарували йому життя, бо, мовляв, має жінку й діти.

В 1945 році малий відділ УПА заночував у с. В'язова, в кількох хатах. Хтось доніс про це до НКВД у Жовкві, і воно прибуло в значній силі. У бою згинув один большевик і два упісти.

МУСІЙ КОНОНЕНКО — В 40-РІЧЧЯ ЙОГО СМЕРТИ

Сорок років тому, здається в березні, 1922 року в Полтаві передчасно помер українець демократ поет Мусій Кононенко (1864—1922), псевдонім Школиченко, до революції скромний бухгальтер полтавського кооперативного Союз - Банку. Помер під час офіційного червоного терору, коли й дату його смерти небезпечно було десь занотувати, і лище коротенько про смерть поета повідомила місцева газета. На власні кошти Кононенко видав дві збірки своїх поезій зразу ж після повалення царської влади.

Щоб ще раз збудити хвилі Кононенкового серця, бо хвилі ті розійшлись і згладились, як хвилі по воді, хочу кинути грудочку з забутої могили в затишну воду заходу сонця.

Писати почав Кононенко, окрилений короткотривалою свободою друкованого слова після революції 1905 року, і продовжував писати і тоді, коли цар підписав декрет про введення воєнно - польових судів, запропонованих міністром внутрішніх справ Столипіним, рятуючи вже розхитане самодержав'я.

Порівнюючи імперію з магнетом, який на протязі півтисячі років, як цвяшки, збирав і волік за собою в прірву безпечні землі сусідніх народів Кононенко з радісним довір'ям градущій революції гукав:

Держися сило магнетова,
бо вже прийшов тобі кінець!

Почав, було, писати у лицарському стилі, згадавши минулу славу:

Святослав ніколи мовчки
не ходив хозарів бити:
Я іду на вас війною,
мав він звичку говорити.

Але, озираючись на жорстокі репресії, тихесенько писав:

А я пишу, та в скриньку
все кладу, а скриньку
давить дата
Сто двадцять і дев'ята
(129 стаття карного
кодексу).

Трясовина імперії поволі і систематично засмоктувала українську душу і Кононенко дорікав сучасникам:

Спите ви, землячки мої,
перевертні погані,
Чи то пак, Вкраїни сини
без жадної догани.

А потім переходив до мелянхолійного сарказму:

Козаки — то сталь, то криця;
то залізо, то кремінь.
І промовили ми тихо,
не змагаючись: „Амінь".

Часи столипінських шибениць, часи переповнених тюрем та загратованих арештантів „столипінських" вагонів під охороною багнетів Кононенко подав у вірші:

За часи сумний і похмурий
сидить православний
наш кат,
І думає думу тяжкую,
різдвяних чекаючи свят.

Ще яскравіше у тому ж дусі написано вірш „Телеграф", який зпам'яті подаю наприкінці статті.

Перша світова війна дала надію на з'єднання українських земель. Але ситуація так погіршала, що сіра шинеля вже затопила і Львів, і Перемишль.

Імперія шаліла від радости поширення своїх кордонів, а якийсь патріот аж захлипувавсь, писав: „Далек ли путь от Львова до Полтави! Поставим стяг единой русской слави". Сп'яніла від несподіваної перемоги, зграя недоуків, непристосованих до життя умінням та чесною працею, поспішала закріпляти владу „отечества чужого", а разом з тим ще полатати підстрижені штани. Одні поспішали зі зброєю в руках, з зірками здешевілих золотих погонів воєнного часу, а інші просто з „русским языком". Таких Кононенко виряжав прокляттями:

Ідіть... Несіть своє життя,
та не вертайтеся, прокляті!

Довгождана революція так скоро промайнула, що Кононенко й не опам'ятався щось писати, а жовтнева контрреволюція так пригнобила його, що залишалось тільки вмерти. Ну, наостаток ще перший вірш у Кононенкових „Хвилях" „Телеграф":

Тихо, сумно та спокійно,
не рухне листок ніде;
Тільки дріт на телеграфі
завиває та гуде.
Що, кому, про віщо звістку
мчиш ти хутко, чорний дроте.
Чи співаєш ти про радість,
чи гудеш ти від скорботи.
Ой, гудеш ти, чорний дроте
і догадуюся я,
Що про інше щось говорить
пісня скорбная твоя:
Ти несеш до батька звістку,
щоб молитву приминив,
Бо вже суд військовий
сина до верьовки присудив.
Про убивства ти голосиш,
самостратам лік ведеш;
Про арешти, тюрми, труси
біз упину ти гудеш.
Ще одно в твоїм гудінні
я виразно пізнаю:
То репресії несеш ти
на Україну мою.

І. Диканський

● В бійці між болгарськими й африканськими студентами, що відбулася останніми днями на вулицях болгарської столиці Софії, мав згинути один болгарин. Офіційного потвердження цієї вістки, одержаної з Відня, немає.

Повідомлення в справах відшкодування політичних в'язнів

У зв'язку з закінченням акції вношування прохань на відшкодування до Уряду Високого Комісара в Женеві Ліга Українських Політичних В'язнів (ЛУПВ) і Товариство Українських Політичних В'язнів (ТУПВ) уважають за доцільне подати своїм членам і всьому громадянству деякі інформації.

1. На підставі договору між ЛУПВ й ТУПВ та Европейським Представництвом ЗУАДК — останнє перебрало на себе обов'язок зайнятися справами відшкодування для всіх українців, переслідуваних націонал-соціялістичним режимом і заступати їхні інтереси перед Урядом Високого Комісара в Женеві, а також, в міру потреби, перед т. зв. „Бундесфервальтунгсамтом" в Кельні.

2. З приємністю стверджуємо, що Европейське Представництво ЗУАДК доклало всіх зусиль, щоб вив'язатися з свого завдання якнайкраще. Багато обіжників і тисячі листів вислано тим, що бажали скористати з можливостей відшкодування за заподіяні їм кривди. Треба признати, що майже без винятків вся українська преса передрукувала ці обіжники, щоб поінформувати найширші кола нашого громадянства про акцію відшкодування, за що в імені наших членів складаємо найщирішу подяку.

3. Завдяки цій акції до 31 березня 1962 р. до Високого Комісара вплинуло від українців коло 3,000 прохань. Коли взяти під увагу, що загальне число прохань перевищило 40,000, то це число не велике. Все ж таки, українці стоять на другому місці після поляків, які внесли понад 20,000 прохань.

4. З огляду на таке велике число зголошень та на обмежені фонди (45 мільйонів німецьких марок), бюро Високого Комісара дуже докладно розглядає всі прохання, щоб уділити відшкодування в першу чергу тим особам, що були в найбільшій мірі переслідувані, а головно особам старшим віком і хворим. Ця провірка забирає багато часу, тому зацікавлені особи повинні мати терпеливість.

5. Дотепер позитивно полагоджено понад 2,000 прохань, в тому числі вже понад 100 українців одержало зачети (по 125 або 250 дол.). Висота відшкодування ще не є остаточно устійнена і залежатиме від числа осіб, яким відшкодування буде признано. При цьому береться до уваги: (а) вік, (б) процент непрацездатности, (в) час ув'язнення в тюрмі чи в концентраційному таборі, згл. інші форми позбавлення свободи, (г) рід пошкодження на тілі чи здоров'ї внаслідок переслідування чи непошановання людських прав. Найвище відшкодування дістануть особи, народжені до 1-го січня 1896 р., що перебували в концентраційних таборах не менше трьох років.

6. Тільки в деяких випадках особи, що внесли прохання до Високого Комісара на формулярах ч. 1, одержать до виповнення формулярі ч. 2 для доповнення інформацій відносно їхнього переслідування. Ці додаткові формулярі чи пояснення треба пересилати через ЗУАДК, що їх докладно перевірить та устійнить, чи подана аргументація і залучені документи вистачають. Від того може залежати, чи дана особа дістане відшкодування і в якій висоті. Для приспішення полагодження прохань просимо всіх аплікантів подавати докладні інформації, доказові матеріяли, посвідки, нотаріяльні зізнання свідків чи власні зізнання, зложені під присягою, і обмежуватися тільки до істотних фактів.

7. Як відомо, до „Бундесфервальтунгсамту" можуть в справі відшкодування звертатись тільки ті особи, що внаслідок переслідування втратили здоров'я і стали непрацездатними найменше на 25 відсотків. Прохання можна вносити до 31-го грудня 1962 року без різниці, чи аплікант звертався вже в справі відшкодування до Уряду Високого Комісара, чи ні. Зацікавлені повинні звертатися за інформаціями на адресу Европейського Представництва ЗУАДК: Vereinigtes Ukrainisch-Amerikanisches Hilfskomitee, Muenchen 2, Augustenstrasse 46, що допоможе в разі потреби такі прохання виготовити. „Бундесфервальтунгсамт" має виплачувати одноразові відшкодування (за втрату здоров'я понад 25 відсотків), а крім того теж ренти.

8. Тому, що праця Европейського Представництва в справах відшкодування вимагає поважних фондів, від яких нормально залежить її справність і ефективність, ЛУПВ і ТУПВ, знаючи важке матеріяльне положення цієї інституції, звертається до всіх переслідуваних, зокрема до тих, що вже одержали зачети на відшкодування, з проханням, щоб вони, крім звичайних пожертв, складали від себе добровільні датки на Европейське Представництво ЗУАДК у висоті не менше 5 відсотків від одержаної суми і в цей спосіб допомогли йому посилити свою діяльність в ділянці відшкодування. Деякі особи вже з власної ініціятиви зложили свій даток для Европейського Представництва ЗУАДК. Для кожного, хто одержить відшкодування або зачет на нього, це повинно служити як приклад, як виконати своє моральне зобов'язання супроти ЕП ЗУАДК.

9. Із запитаннями в справі відшкодування слід звертатися в першу чергу до Европейського Представництва ЗУАДК, або до його Представників у поодиноких країнах, а не до непокликаних осіб, які на власну руку взялися за полагоджування цих справ. Коли йде про відшкодування від „Бундесфервальтунгсамту", то в більш скомплікованій справі треба взяти до помочі адвоката, якого аплікатові може поручити Европейське Представництво ЗУАДК.

10. Повідомляємо всіх заінтересованих, що дорадчий комітет при „Фонді відшкодування" при Високому Комісарові в Женеві, до якого входить теж представник ЗУАДК звернувся до Високого Комісара з вимогою, щоб він поновив свої заходи перед Урядом Німецької Федеративної Республіки в справі зрівнання всіх переслідуваних з національних причин з тими, що були переслідувані з причин расових, релігійних чи політичних, спираючись на засаді, що за ті самі терпіння і кривди належиться те саме відшкодування.

д-р Богдан Кордюк,
голова ЛУПВ;
мґр. Антін Мельник,
голова ТУПВ.

ДЕЩО ПРО СОЮЗІВКУ

(Для тих, що „Свободу" читають від оголошень)

Кожного року літком життя по містах на два з половиною, а іноді й три місяці немов цовністю завмирає. Це час, коли по містах у ЗДА стає дуже гаряче — працюючий народ бере собі вакації і їде в природу відпочивати. В Европі цей час називають „огірковим сезоном", бо в цю пору найкраще ростуть огірки. Якщо під тим поглядом говорити про американську Україну, а зокрема її східню частину, то цей час можна назвати „жнивами" Союзівки, відпочинкової оселі Українського Народного Союзу. Там немає „огіркового сезону", навпаки, життя пливе на повну пару, що і видно із статтей та нотаток у „Свободі". Союзівка є тим осередком, де не тільки народ відпочиває, але й відбуваються різні з'їзди, курси українознавства, де проходить спортове та культурно-мистецьке життя.

Союзівка, яка складається з головного будинку — Гостинниці й поодиноких будинків під назвами — Київ, Львів, Чернівці, Ворохта, Ясіння, Веселка, Дарниця, модерного басейну, тенісових і відбиванкових площ і густого лісу, — постійно змінює своє не тільки зовнішнє, але й внутрішнє обличчя.

У першу чергу треба відмітити, що на Союзівці виросла стилева українська каплиця. Дальші зовнішні зміни не відносяться до житлових будинків, які варто було б поширити, себто добудувати нові, а деякі змодернізувати, щоб дати можливість більшій кількості людей перебути тут вакації. Поширено танцювальну площу, яка прилягає до будинку „Веселка", поширено бару, до якої в суботу ввечері все ще тяжко дістатись.

Внизу під танцювальною площею побудовано простірну залю, яка ще не цілком викінчена, але в якій уже відбуваються мистецькі вечори кожної суботи. Після викінчення заля матиме гарний естетичний вигляд. Ця ж сама заля передбачена також для танців на випадок дощу.

Без найменшого сумніву можна сказати, що Союзівка належить молоді і вона там знаменито почувається. Словом, молодь на Союзівці перемогла „во всю". Підете над, чи у басейн і бачите, як з трамполіни у воду плигає молодь. Глянете на відбиванкову площу від самого ранку до пізнього вечора молодь б'є м'яча, аж курява зноситься. Підете на тенісові корти, і там молодь в черзі стоїть, щоб могти заграти в теніс. Вийнятком є Мирон Лепкалюк, який в п'ятницю, суботу і неділю грає на одному з кортів, тренуючи з мистцем тенісу на ЗДА і Канаду Герлинським.

Від часу, як Карпатський Лещетарський Клюб перекинувся на тенісові змагання то майже вся американська Україна кинулась до спорту і все, що живе і молоде, ходить з тенісовими ракетами. З тим трохи має клопоту управа Союзівки, бо п'ятьма існуючими кортами тяжко всіх задоволити.

Управа Союзівки не забуває і за тих, які в нічому не беруть участи, щоб і їм час уприємнити, тому кожної суботи влаштовує мистецькі вечори, на які приїжджають з сусідніх околиць українські вакаційники. Стараються живим словом і піснею розвеселити народ. Як звичайно, кожного вечора, наш відомий поет Богдан Кравців спочатку втихомирює публіку, випробовує мікрофон і відкриває мистецький вечір, заповідаючи виконавців. Вже до звички тих вечорів належать жарти про членів управи Союзівки з псом „Чемним" включно, а як співати веселі пісні, то тільки про веселий Львів.

До найбільш вдалих вечорів треба зачислити спільний виступ Валі Калин, Іванни Кононів, Миколи Понеділка і Івана Керницького. Це справді був вечір легкого жанру. В сольових виступах та дуетах Валі Калин й Іванни Кононів видко було брак українських ревелерсів. Ми говоримо про любов до пісні, але мало робиться в цій ділянці, зокрема коли справа в композиторській творчості. Тому цілий час переспівується безустанно старі надбання музичної культури. Не зашкодило б, якщо б наші композитори і музикологи у вільному світі збагачували українську музичну культуру, а виконавці мали б що співати.

До танців все грає оркестра „Амор". Як заграють „твіста", то площа поволі порожніє, старші сходять і надходить молодь, яка з верве танцює.

Ось так в загальних рисах виглядає безконкуренційна вакаційна оселя, українська Союзівка.

Микола Галів

З НАШИХ БУДНІВ

У ҐАНТЕРІ ПЕРЕД СПАСОМ

Наш, український Ґантер, — а це факт, що він уже майже наш, стоїть посередині літа в напруженому очікуванні подвійного празника: благословення новозбудованої церкви св. Івана Хрестителя і — свята Спаса, коли то, за прадавнім звичаєм, благословлять під церквою земні плоди, а переважно всяку садовину. Щодо садовини, то цього літа, не дивлячись на посуху, рясно обродили яблука — паперівки, так на „Кобзярівці", як і на „Клюбасівці" та в інших ґантерських садках. Біда лише в тому, що до Спаса, либонь, вони не достоять, бо чемна дітвора обтрушує їх зеленцем.

Зате церква св. Івана Хрестителя, горіщоці місцевої колонії русичів, стоїть уже твердо на горбочку, під сосновим лісом, і врата адові не одоліють її! Правда, може не всі святі ще на місцях, та й іконостасу покищо немає, може не все ґонтя на даху поприбиване як слід, та це вже нам Бог простить, а добрі люди вибачать. Будівельний комітет, очолений д-ром Іваном Макаревичем, і бригада майстрів під командою п. Костева, і так довершили геройського діла, закінчивши впродовж одного літа будову цеї чудової гуцульської церковці!

Мене, от турбує інша справа: де, куди подінеться той народ хрещений, що в цю суботу напре з усіх усюдів до Ґантеру на посвячення храму Божого та всі, пов'язані з тим, церемонії?

Але, коли відпуст, то немає чого оглядатись за великими вигодами й комфортами. Всі, чи майже всі, пригадуємо собі, як то наші люди йшли колись на прощу до Краснопущі, чи до Зарваниці. Били пішки ногами по десять і двадцять миль, співаючи подорозі побожних пісень, не ївши, не спавши, не шукаючи вигідних мотелів, не тягаючи за собою в багажниках самоходів жарених курей, сендвичів, замороженого пива й „кока-колі".

Щодо мене, то я безпечний: мої вірні приятелі — Михайло Мороз і Едвард Козак - Еко, обіцяли прийняти мене в комірство. Вони тут, можна сказати, сталі резиденти: Михайло малює на - червоно Сині гори, Еко розмалював „Ксенію", що шановні панство побачать на власні очі під час святочного обіду. Є там одна стіна — велике панно, ніби живцем узяте з „Тіней забутих предків" Михайла Коцюбинського. Ох, яка ж славна Гуцулія! Одне мені неясне: чому мистець і мене зарахував до гуцулів, навіть одягнув у кептар? Що Мороз фігурує між гуцулами — це в порядку: він з Бережан родом. А чому я — не знаю. Хіба ця дивна плящина, що стоїть передо мною на столі, з нечистою силою внутрі, в'яже мене подекуди з тінями забутих предків...

Ікер

КОМУНІСТИЧНІ ТЕХНІКИ НА КУБІ

Вашингтон. — Представник Державного Департаменту потвердив вістку про те, що „коло п'ять транспортів техніків із комуністичного бльоку прибули на Кубу впродовж останніх трьох тижнів. Він не може подати докладного числа тих техніків. Дехто говорить про „кілька тисяч". На думку представника Державного Департаменту між новоприбулими техніками є, мабуть, такі, які замінили тих, що, після виконання свого контракту, вернулися додому. Давніше оцінювали число технічних працівників на Кубі з країн комуністичного бльоку на 5.000.

Замість квітів на могилу
бл. п. ЗЕНОНА ТАРНАВСЬКОГО
складають — $40.00
на Наукове Товариство ім. Шевченка і Вільну Академію Наук УВАН
д-р ВОЛОДИМИР і ОКСАНА ЛЕНЕЦЬ
і, БОЖЕНА ТАРНАВСЬКА

ОЛЬГА ДМИТРІВ і ОЛЬГА МАСАКОВСЬКА
замість квітів на могилу
свого Невіджалуваного ДРУГА
бл. п. Степана Шумейка
склали $20.00 (двадцять)
на фонд будови Пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні
і закликають своїх знайомих та приятелів до подібного вшанування пам'яті Померлого.
КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ



УПРАВА СПІЛКИ
УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ
подає зі смутком до відома
про смерть
свого визначного Члена, одного з Піонерів
української журналістики в Америці
ред. СТЕПАНА ШУМЕЙКА
УПРАВА СПІЛКИ
УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ

Ділимося сумною вісткою
з Ріднею, Приятелями та Знайомими,
що в суботу, дня 11-го серпня 1962 року,
по тяжкій недузі, прийнявши Святі Дари,
відійшов у Вічність
наш Найдорожчий та Незабутній
МУЖ, БАТЬКО і ДІДУСЬ
бл. п.
КИРИЛО ШУРИН
проживши 73 роки.

Похорон відбувся в понеділок, дня 13-го серпня ц. р. після православних обрядів.
Народжений на Холмщині, в Лагівцях, пов. Грубешів, 16-го березня 1889 року, покинув рідні українські землі в 1944 р. Від 1950 р. проживав в США, Louisville, Ky.

В глибокому смутку:
ЮЛІЯ ШУРИН — дружина
ОЛЕГ, ГАЛИНА — син і синова
з дітьми ЮРКОМ і ОЛЕЮ
НІНА і ОМЕЛЯН КАТЕРИНЮК — дочка і зять

Louisville, Ky.; Buenos Aires, Argentina

Ділимося сумною вісткою
з Приятелями та Знайомими, що дня 13-го серпня 1962 р.,
в год. 6:30 вечора, несподівано відійшла у Вічність,
на 53-му році життя,
бл. п. ОЛЬГА НОВИЦЬКА
з дому Яковкевич
дружина о. архипресвітера
Української Православної Церкви в Америці, настоятеля Свято-Софійської Церкви в Шикаго, Олександра Новицького.

СЛУЖБА БОЖА і ПАНАХИДА — відбулися в українській православній церкві, дня 16-го СЕРПНЯ ц. р. в Port Arthur, Ont., Canada. — Тіло Покійної буде перевезене на український православний цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.
ПОХОРОН — відбудеться в СУБОТУ, дня 18-го СЕРПНЯ ц. р., в год. 12:30 по полудні, на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибита:
РОДИНА

Іван Кошур, Дітройт.

За центральне плянування й керівництво у національному вихованні нашої молоді на чужині

(5)

У своїй статті інсп. Л. Ясінчук передбачає, що „за 10-15 років (при доброму стані) настане криза у світських школах українознавства, а спричинить її не брак українських дітей, не брак приміщень, ані брак грошей чи недостача підручників, але брак... українських учителів. Тому, на всякий випадок, шануймо парохіяльні школи, де попри світських могіканів, будуть учити вчительки-монахині, а може й монахи".

До цього я додав би, що й парохіяльні школи повинні бути, на всякий випадок, приготовані перейняти в цілості національне виховання нашої молоді.

Коли б наші парохіяльні школи взяли до уваги суґестію відносно дво- чи трирічного українського дитячого садка, як передшкілля, і прийняли програму, яка відповідала б вимогам світської й церковної влади, вимогам українського національного виховання, то, на мою думку, ми могли б бути спокійні за українську душу наших дітей і за світлу майбутність нашого народу й нашої Церкви.

Дальшим середовищем виховання є:

МОЛОДЕЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Коли думаємо про шляхи-середовища національного виховання молоді, то не вільно поминути наших молодечих організацій — Пласт, СУМА, МУН, ОДУМ чи хоча б ними уряджуваних літніх таборів. Ми повинні усвідомити, що дитина, яка перебуде в літньому таборі тих організацій три-чотири тижні — перебуде серед своїх ровесників, в рідному оточенні, під проводом досвідчених виховників більше годин, як, наприклад, у суботніх наших школах протягом цілого року.

Д-р Юрій Старосольський пише („Велика Гра" — гутірка про ідею й методу пластування):

„Пластуючи, він (юнак) стає сильний духом: це для України потрібна сила духа. Він стає сильний тілом: це для України його сила потрібна. Він набуває знання широкого, вмілостей, бистроти ума: це для України їх потрібно. Він і вчиться бути особисто успішним у житті, щасливим, усміхненим: це Україні треба життєрадісних громадян. Бо які майбутні громадяни, така й держава. Він, юнак, виробляє в собі громадські чесноти: словність, точність, дисциплінованість, послух своїй владі й законам. Такий — стане найкращим ґарантом українського правопорядку.

Пластун, а радше по-пластовому вихований громадянин, це той, хто:

є вірний Богові й Україні, помагає іншим, кориться Пластовому Законові;

є словний, сумлінний, точний, ощадний, справедливий, чемний, братерський і приятельський, зрівноважений, корисний, здисциплінований, пильний, дбалий про здоров'я, дбалий про красу, все доброї гадки, признає в житті Силу, Красу, Обережність, Бистрість (СКОБ — поздоровлення пластунів).

Це все вкупі — це: характер, здоров'я й сила, зручність і бистрість, суспільний змисл."

На жаль, як же відносно мало нашої молоді в цих організаціях. І тут треба дорогою освідомлювання ваги участи нашої молоді в цих організаціях або хоча б лише участи в уряджуваних ними літніх таборах впливати на батьків, щоб не минали й тої нагоди у вихованні своїх дітей для їх власного добра та добра народу.

ВИСНОВКИ

Ми розглянули поодинокі середовища, які мають велику вагу в процесі виховання, зокрема національно-державницького виховання нашої молоді, і ствердили, що в усіх тих середовищах є більші або менші недотягнення. Вони то й обумовили незадовільний стан у національному вихованні нашої молоді. Тому мусимо якнайскорше повести широкозакроєну плянову акцію для усунення тих недотягнень.

Мусимо опрацювати одноцілу програму виховання нашої молоді на чужині (використовуючи цінний матеріял в існуючих вже програмах), що брала б під увагу всі середовища, в яких відбувається процес виховання нашої молоді, тобто від дитячого садка почавши, постаратися про відповідні для цієї програми підручники й посібники, подбати про відповідний вишкіл учителів і виховниць дитячих садків, присвятити належну увагу родині як найважливішому осередкові виховання. Мусимо освідомити нашу спільноту щодо ваги дитячих садків, мусимо помагати в організуванні їх у кожній місцевості нашого поселення, мусимо звернути увагу, щоб наші парохіяльні та українознавчі школи звернули в першу чергу увагу на національно-державницьке виховання і вкінці повести освідомчу акцію в справі ваги участи нашої молоді в молодечих організаціях.

Ясна річ, що це — велика праця, яка вимагатиме довшого часу, але мусимо її виконати, коли не хочемо за яких десять-двадцять літ стати під національним оглядом бездітними.

А виконати зможемо цю працю лише при центральному плянуванні і керівництві виховання нашої молоді, яке повинні зорганізувати УККА та КУК в порозумінні з нашими Церквами та науковими установами. Вони повинні скликати в найближчій майбутності Український Всеамериканський Педагогічний Конґрес, який покликав би до життя Головну чи Центральну Раду для Виховання і Просвіти, а ця з черги зорганізувала б Центральний Інститут Виховання й Просвіти, покликуючи до нього відповідних фахівців з добрим адміністратором і організатором, як екзекутивним директором на чолі.

В програму цього інституту повинні увійти театри, хори, народне мистецтво, спорт та здвиги молоді, як рівнож і видавництво для видавання підручників та посібників.

Не можемо поминути й того, що для переведення цього всього будуть потрібні відповідні фонди. І для цієї цілі ми повинні створити Фонд Виховання й Просвіти, і закликати громадянство складати пожертви на цей фонд, на цю конкретну ціль.

Сказав колись великий меценат української культури Євген Чикаленко: „Україна постане аж тоді, коли кожний українець кохатиме свою батьківщину не лише до глибини душі, але й до глибини кишені". Отже, коли ми кохаємо свою батьківщину, то не відмовимо пожертв і на цю велику ціль — на національне виховання нашої молоді, на майбутність нашого народу.

(Кінець)

Є. Кінасевич — приклад спортовця

Коли після останніх успіхів зірки гаківкової дружини університету Ґарвард, Євгена Кінасевича, спортовий кореспондент едмонтонської газети хотів добитися з ним інтерву, той молодий студент - гаківкар попередив кореспондента через своїх товаришів: „Якщо він бажає говорити зі мною про мою активність як студента, трактуючи гаківку як одне із цього, тоді згода. Коли ж його ціллю є говорити зі мною лише як із змагуном гаківки, тоді скажіть йому, що я кудись вийшов". Бо хоч Євген Кінасевич здобув в минулому сезоні в 27 грах 20 воріт та 20 асист і довів дружину гаківки Ґарварду до чемпіонату Айви Ліґи, то слава гаківкаря не змінила рішучої постанови Євгена в першу чергу студіювати і, закінчивши студії, працювати в родинному Едмонтоні для добра дітей українських іміґраїтів, виконуючи функції суспільного дорадника - провідника в справах молоді.

Євген Кінасевич був одним із тринадцяти дітей української родини в Едмонтоні, Алберта. Маючи 3 роки, він вже їздив на совгах, а у восьмому році життя вже грав гаківку в дружині доросту. Дуже скоро, бо в десятому році, Євген став круглим сиротою і ним опікувався і виховував його старший брат Михайло. В п'ятнадцятому році вже грав в дружині „Едмонтон Ойлерс" в „А" клясі юнаків і там почав заробляти гаківкою гроші на прожиток. Рівночасно вправляв інші роди спорту, як бейзбол, американський футбол та европейський футбол. Будучи 17-літнім юнаком і учеником одинадцятої кляси, Кінасевич здобув нагороду Джіна Керріґена, яку признають найкращому і найпопулярнішому спортовцеві в Едмонтоні.

Внаслідок інтенсивних тренінґів та численних змагань в дружині гаківки, яка мала 70 гор на сезон, він не мав змоги добитись дуже добрих оцінок в науці. Тому на останній рік середньої школи перейшов він до Дірфілд Академії в Нортфілд, Масс. і звідти намірився поступити на вищі студії у Ґарвардському університеті. В Дірфілд одержав він стипендію і його вважали за найкращого студента на протязі останніх двадцяти п'яти років.

Яке велике було розчарування Євгена, коли він зацікавлений в суспільних студіях на Ґарварді довідався, що йому, як бувшому „професіоналові", не можна буде грати гаківки в університетській дружині. Він однак був так твердо рішений студіювати на Ґарварді, що вступив туди навіть тоді, коли другі - університети пропонували йому студіювати в них та грати гаківку із запевненням чотирирічної стипендії. Рішення студіювати на вибраному університеті, навіть при забороні грати там гаківку, було виявом сильної волі вже славного тоді спортовця віддатися всеціло студіям. І це проломило леди досі зберіганих правильників на Ґарварді. Їх змінено спеціяльно для випадку студента Євгена Кінасевича і він після однорічної перерви в першому році студій був допущений до університетської дружини гаківки. Так крім студій та праці опікуна - виховника групи бідної молоді передмістя Бостону для якої він добровільно присвячує багато часу, він почав в другому році студій грати гаківку. Спершу він грав на позиції правого крилового і, маючи гарні успіхи, вибився на центра другої лінії нападу. Скоро однак став він центром першої лінії нападу. В минулому сезоні Євген заблистів як зірка дружини, і йому ворожать велику кар'єру в гаківці. Він і не відмовляється від того, але ставить на першому місці закінчення студій, в яких має дуже добрі оцінки, та мріє про працю по закінченні студій для української молоді в рідному Едмонтоні. Про те, що він українець з Едмонтону і бажає працювати як суспільний службовик для добра української молоді Едмонтону, Євген Кінасевич часто заявляє представникам преси та всім зацікавленим його успіхами і плянами в студіях та спорті.

В. С.

НОВІ КНИЖКИ

„Вибрані поезії" Володимира Свідзінського

Ім'я Володимира Свідзінського, українського символіста-пантеїста, мало відоме і на Батьківщині, і на еміґрації. Він, один з неголосних поетів, „плеканець полів сумовитих", перебуваючи в трагічних обставинах Української ССР, зумів жити у світі купальських вогнів, героїв феєрії Лесі Українки „Лісова пісня", заходити в далеке минуле українського народу, в його ще дохристиянські часи. Тому в нього не трактори і зірки, а —

По зарослім болоті
Клятий іде,
На короткій обороті
Золотого коня веде...

Володимир Свідзінський, скромний і вишуканий мистець слова, всією творчістю заперечував крик про трактори і комуністичні зорі, навмисне уникав тем „нинішнього дня". Повертаючись у минуле, поет говорив читачам езопівською мовою про те, що трагічне сучасне у формі УССР — це важкий, але тільки епізодичний період в житті народу, що така „влада" зникне, як у минулому зникали подібні монгольські нещастя.

Хоч перший вірш В. Свідзінського був надрукований ще в 1912 р. в „Українській хаті", однак перша його збірка вийшла через 10 років, а наступна, видана власним коштом в УССР, „Вересень" була опублікована аж у 1927 р. Не лише висока вимогливість до себе, а й політичні обставини викликали це явище. Третя збірка під назвою „Поезії" вийшла перед самою війною, та й вона з'явилася внаслідок того, що В. Свідзінський, рятуючи своє життя й родини, написав єдиного вірша про Сталіна. Четверта збірка його витончених символічних поезій „Медобір" надрукована за кордоном, в журналах завдяки заходам поета Олекси Веретенченка, який був близько знайомий з Володимиром Свідзінським, спаленим комуністами живцем біля Харкова у замкненій хаті, разом з іншими, в 1941 р. під час відступу „доблєсной красной армії".

До 20-річчя трагічної смерти поета проф. Яр Славутич підготував і видав власним накладом у Едмонтоні, в Канаді, *„Вибрані поезії" Володимира Свідзінського,* додавши до них важливу інформативну передмову.

Сам поет, проф. Яр Славутич зробив вдалий вибір з оригінальних творів В. Свідзінського. Нагадаємо, що В. Свідзінський був також блискучим перекладачем Овідія, Гесіода, Арістофана, а з сучасної світової літератури — Ґотфріда Келлера. „Вибрані поезії" є важливою появою в нашому культурному житті за кордоном.

Закоханий в Україну, в рідну природу і людей; гордий тим, що його народ має тисячолітню історію, Володимир Свідзінський залишиться в історії української поезії як майстер малих форм, талановитий лірик-символіст, людина великої і чистої душі. Він увесь у вірші „Мати", до якої відноситься з надзвичайним пієтизмом:

Мир тобі, радосте світа,
Мир, благословенна!

Збереження внутрішньої рівноваги, внутрішнього ладу в час трагічних випробувань народу — головна, хоч ніде формально і не задекларована, ідея творів Володимира Свідзінського. І тому його твори такі ж цінні та важливі, як і твори тих, хто розумів слово як єдину зброю і кликав до боротьби.

Леонід Полтава

● 61-річний англієць - лондонець Френсіс Чайчестер на початку літа приплив з Лондону до ЗДА сам на вітрильному човні 28 стіп завдовжки. Тепер він вертається до Лондону тим самим човном, але вже не сам, бо до ЗДА прилетіли були вітати сміливого моряка його жінка Шейла і його 15-річний син, які вертаються всі трох до Англії.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ, 19-го СЕРПНЯ 1962:

САВТПОРТ, Конн. — Місячні Збори Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 84, в приміщенні УНДому, при 279 Кінґс Драйф. На порядку денному багато важливих справ до полагодження, та побір місячних членських вкладок. — О. Галетій, секр.

● РОЗШУКИ ●

Пошукую Володимира МИХАЛЬЧУКА, сина Петра й Ольги з Вежковських, якого батько був начальником пошти в Вра́їлові, Подільської губернії. Хто знав би його адресу, або він сам, прохаю писати на адресу: Alexander WIERZCHOWSKI 298 Ellis Avenue Irvington 11, New Jersey

Пошукую брата ВАСИЛЯ СИВУЛИЧА, який приїхав до Канади в 1922 році. Хто знав би про нього, або він сам, проситься писати на адресу: Eva LODYCZKA 103 Spencer Avenue Clifton, N. J., USA

Посмертні згадки

Стефанія ДЗЯДІВ — членка Т-ва „Клюб Поступовий", Відд. 70 УНСоюзу в Джерзі Сіті, Н. Дж., померла 23-го липня 1962 року, на 56-му році життя. Покійна походила зі села Висітищ, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Полишила доньку, сина, сестру, брата в краю та 2 внуків. Похорон відбувся 26-го липня ц. р., з пох. заведення І. Ковальчика, до української кат. церкви св. ап. Петра і Павла в Джерзі Сіті, а опісля на цвинтар Holy Cross Cemetery, North Arlington, N. J. — Вічна Їй Пам'ять!

П. Костик, секр.

Антін КУШИНА — довголітній член Т-ва ім. І. Франка, Відд. 83 УНСоюзу у Філядельфії, Па., помер 10-го липня 1962 року, по короткій недузі, на 74-му році життя. Покійний народився в селі Лесовичі, пов. Долина, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, сина Василя, доньки: Анну, Гелену, Катерину та 9 внуків. Похорон відбувся 14-го липня ц. р., з пох. заведення до української прав. церкви св. Володимира, при участі Родини, Знайомих та Членів Т-ва. Покійного поховано на цвинтарі Oakland у Філядельфії, Па. — В. Н. П.!

Ст. Гаврищ, секр.

ГОТУЄМО ВИДАННЯ ВЕЛИКОГО КАТАЛОГУ КНИЖОК, НОТ І ПЛАТІВОК!

Від довгого часу наша суспільність відчуває великий брак КАТАЛОГУ КНИЖОК та АДРЕС ВИДАВНИЦТВ чи ПРИВАТНИХ ВИДАВЦІВ. Тому видавництво „СВОБОДА", щоб улегшити набуття книжок, задумує в найближчому часі зреалізувати видання

ВЕЛИКОГО КАТАЛОГУ,

в якому були б вміщені книжки, що в більшому запасі є по книгарнях та видавництвах.

Для тієї цілі просимо заінтересовані видавництва і книгарні надіслати по одному примірнику тих книжок, які мали б бути вміщені в цьому каталозі. По змозі просимо подати в кількох реченнях зміст книжки, або зарезервувати платне місце для самої книгарні чи видавництва.

Видавництва і книгарні можуть замовити для себе якусь кількість каталогу з наддруком їхньої фірми.

Книжки для вміщення в каталозі надсилати найдалі до 20 вересня ц. р. на адресу:

SVOBODA
P. O. Box 346
Jersey City 3, N. J.